

Ungdomshelg med StOF på Landsort 19-21 september 2008

Övre raden (från vänster): Jon Jörpeland (ledare), Liam Martin, Marcus Teveborg, , Anton Castelius, William Sjöberg, Peter Border, Rodrigue Bonnevie, Albin Berglund
Nedre raden (från vänster): Rasmus Elleby (ledare), Leo Rudberg

Lokal: Landsort, Södermanland, Sverige

Exkursionstyp: Ungdomsexkursion

Anmälningarna haglade in till Rasmus Elleby måndagen den första september. Det hade pratats mycket om denna övernattnings-exkursion under Hjalsta-exkursionen 30 augusti, bara ett par dagar innan första anmälningsdag till Landsort var. Först ut blev undertecknad, som ringde Rasmus på morgonen runt klockan åtta. Efter redan första dagen var alla platser fyllda. Förväntansfullt räknade vi deltagare ned till exkursionen, som var tänkt att ledas av Jacob Rudhe och Rasmus Elleby. Den förstnämnde ersattes dock av Jon Jörpeland.

Tåget gick från T-centralen 16.52 på fredagen 21 september. Vi kom iväg utan några missöden, utöver trängsel på tåget med allas väskor (undertecknad hade tre stycken eftersom egen mat togs med av just undertecknad på grund av undertecknads varande som vegetarian). Framme vid Västerhaninge 17.22 fick vi skynda oss till angränsande pendeltåg 35 mot Nynäshamn. Trots stressen kom alla på tåget, tack och lov. Emellertid meddelade högtalaren några stationer därifrån att det ett signalfel, vilket orsakade omöjlighet att åka vidare till Nynäshamn. Således hoppade vi av vid Nynäs gård och tog bussen därifrån, efter skådning efter Foppatofflor (eftersökta, ej återfunna), ty Nynäs gård skulle enligt Rasmus vara en ypperlig lokal för skådning av det slaget. En lång väntan senare kom bussen, ungefär halv

sju om vi tog den som planerats, med numret 582 och slutdestination Torö. Vårt bagage ockuperade hela barnvagnsutrymmet, och det tog ett tag innan vi alla satt ner i bussen och kunde släppa väskorna ur tankarna för den cirka trekvart lång bussfärd vi hade framför oss. Den exakta tiden var svår att veta, dels eftersom det fanns så många busstationer och antalet hela tiden ändrades, varför SL:s information troligen var högst preliminär, samt naturligtvis att vi klivit på i Nynäs gård och inte Nynäshamn. Dessutom kom ingen ihåg vad som angivits på webbplatsen. Nåväl, vi hann i tid till färjan, och exkursionen blev även fulltalig vid Ankarudden (inte alla deltagare hade åkt kommunalt; bilen var transportmedlet dit om man inte valde kollektivtrafiken) varför vi från då började kryssa arter. Undertecknad var den enda som hade med krysslista. Inne på båten valde vissa att gå upp på övre däck, medan ungefär hälften hellre stannade kvar i värmen och stiltjen (det blåste mycket utomhus, men naturligtvis inte inomhus). Ute var det även mörkt, varför ingen obs skedde från båten. Totalt stendött, enligt vad de som gick upp berättat för undertecknad.

Framme vid Landsort, eller mer korrekt Öja, var vi 19.37 om jag inte missminner mig. Vi begav oss med vår tunga packning mot fågelstationen, som inte ligger särskilt långt bort från båten, och kom fram ganska ivriga att få komma igång med skådandet och äntligen få lägga ned packningen. Vi valde rum och bänkade oss sedan framför tv:n och kring matbordet i tv-rummet, medan alla ville lyssna efter ugglor på natten.

Lyssna efter ugglor, ja, det gjorde vi, men inte hörde vi några, trots att en bandspelare med inspelade pärluggleläten var igång hela natten. En lövsångare, det var det vi fick vår första dag på Landsort. Ganska snöpligt kändes det för mig, som inte tidigare övernattat där men fått höra fantastiska berättelser från Landsorts fågelstations ungdomshelg på denna ö på sommaren. De hade haft öns första kornknarr på många år, och någon ovanlig sångare... Och vad hade vi? Ingenting, utöver Sveriges vanligaste fågel, första dagen. Man kan förstå att jag började misströsta när vi givit upp för kvällen med ugglelyssning.

Några av oss gick upp i ottan; dock inte jag. Undertecknad sov lugnt vidare till halv fem. När jag gick upp fick jag reda på att de inte haft någonting. Ja, kanske något, men inget särskilt ovanligt. Inget i näten. Nåväl, undertecknad följde med dem på en runda, men hade ingenting. Snart gick Rasmus upp, och det började ljusna. På den rundan hade vi mycket, mycket fågel, både i näten och runtomkring. Framförallt hörde vi dem, bland annat en gärdsmyg. Vi återvände till fågelstationen. Bandspelaren med uggleläten spelade fortfarande. Vi lämnade påsarna hos ringmärkaren, och gav oss av på en runda. Ibland var vi dock med på ringmärkningen. Så fortsatte dagen. Rundor, ringmärkning, ringmärkning, rundor.

Vi åt även frukost, och fick då reda på att Landsorts 150 000:de fågel skulle ringmärkas samma dag! Åtminstone med största sannolikhet, det var ett femtiotal fåglar kvar till Den fågeln. Vid

Denna Järnsparv (*Prunella modularis*) blev den 150 000:e ringmärkta fågeln på stationen Foto: Rasmus Elleby

niosnåret fick vi en järnsparv i näten. Vi hade främst haft kungsfågel och rödhake. Rodrigue hade begivit sig iväg till ringmärkarrummet medan vi andra fortsatte ta loss kungsfåglar på den sydliga rundan. Ringmärkaren Pelle tog slumpmässigt en av påsarna; de flesta hade hunnit tillbaka från rundan då. Det blev järnsparven! Landsorts 150 000:de fågel var en järnsparv! Vi fotograferade, och inväntade andra som ville se den. Efter ett tag hade alla som ville se den sett den, och vi släppte den.

Dagen fortsatte, med bandspelaren avstängd. Den dagen hade vi bland annat en större hackspett i nätet, och andra särskilda ringmärkta fåglar var gråsiska, svartmes, törnsångare, trädgårdssångare, svarthätta, taltrast, gransångare, talltita och svartvit flugsnappare.

Nåväl, på förmiddagen började det regna. Alla näten togs ned. Snart sattes de dock upp igen. En grupp turister kom på mitten av dagen, och fick en guidning på fågelstationen. Samtidigt fortsatte rundorna. Några av oss började bli riktigt bra på att ta loss fåglar ur näten. Undertecknad var den enda som aldrig försökte.

En av nattens 18 ringmärkta pärlugglor (*Aegolius funereus*)
Foto: Rasmus Elleby

På kvällen skulle vi återigen försöka ringmärka ugglor. Bandspelaren sattes igång igen, och plötsligt kom de som vittjade näten först med en och sedan tre pärlugglor! Tre på en gång! Tre på en dag var rekordet för fågelstationen, så det här var riktigt exceptionellt. Undertecknad hade dock gått och lagt sig tidigare, men väcktes av Rasmus och tog sig ut till ringmärkningsrummet. Det var extremt coolt med de tre ugglorna! Alla fick bra bilder, och de släpptes snart. Strax därefter kom vittjarna tillbaka. *Tre pärlugglor till!* Folk var i extas. Sedan, ytterligare två! (Alla dessa siffror är bortsett från kontrollerna, det vill säga de vi redan haft samma dag.) Och en till! Några av dessa släpptes i strålkastarljus uppe på grannens altan eller i skenet

av ficklampor bakom fågelstationen, så vi kunde följa deras flykt ett kort tag.. Några av oss gick och lade sig när de inte kommit med fler ugglor på ett tag

På morgonen gick undertecknad upp halv sex. Vi hade fått rådet att det inte tjänade något till att gå upp tidigare. Fåglarna sov ju då. Därute fick jag reda på att de haft ännu fler ugglor än de tio jag varit med om. Åtta till! Totalt 18 stycken pärlugglor på en natt! Det extremt höga antalet berodde på den pärluggleinvasion som inträffat i de södra delarna av landet i höst, att vindarna blåste rätt och att det var stjärnklart på natten samt att bandspelaren var igång, enligt folk på fågelstationen. Även en stor gnutta tur var naturligtvis inblandad.

Nåväl, flera pratade om att vi skulle ha en taigasångare den dagen. Jag antog att det var bara halvt på allvar, och nöjde mig med en lappsparv, vilket skulle bli ett livskryss för mig. Vi vittjade nät efter nät, men fick inget exceptionellt. Eller ja, ingen raritet i alla fall. Undertecknad tröttnade lite på rundorna och begav mig upp på kullen precis vid fågelstationen för att skåda sträck tillsammans med andra. Vi hade flera rovfåglar, och många skarvar. Även

hämpling, bergfink (en sådan ringmärktes också) och bofink, samt naturligtvis kungsfågel, hade vi ganska många av. Snart ropade dock de på södra rundan att de hade en större hackspett. Jag gick för att se den. Den var mycket fin. Just då ropade sträckskådarna ”lappsparv!”, och jag rusade tillbaka. Dock för sent.

Timmarna gick, liksom rundorna och ringmärkningen. Undertecknad skådade inte sträck hela tiden, utan var även med på rundorna och tittade på vid ringmärkningen (bland annat ringmärktes blåhake). Ibland satt jag inne och läste. Snart var det bara ett par timmar kvar tills färjans avgång. Plötsligt fick vi ett telefonsamtal. En skådare vid namn Jan Ohlsson hade upptäckt taigasångare bara ett par hundra meter från fågelstationen. Det var, från fågelstationen räknat, på andra sidan ett grannhus. Vi sprang, men tog soptunnevägen istället för att klampa igenom grannens tomt. Snart kom vi fram. De hade haft den för bara ett tag sedan. Till slut fick vi syn på den. Undertecknad såg den aldrig i kikaren, utan endast med blotta ögat när den hoppade omkring.

Några hade dock varit ute på en runda när telefonsamtalet kom, och dem ringde vi. Vi försökte förklara vägen, men förgäves. Jag beslöt att springa och möta dem, vilket jag även gjorde. De hann fram i tid.

Nu började dock tiden bli knaper. Vi ville hinna med färjan, annars skulle vi få vänta flera timmar till. Rasmus förklarade att de som var nöjda med obsen kunde gå tillbaka till fågelstationen och börja packa. Undertecknad gjorde detta efter en visit på toaletten i hamnen. De andra var redan tillbaka och lagade lunch samt packade. Jag hade redan ätit lunch, så när min packning var kvar fick jag tillåtelse att gå ner i förväg till färjan. Den låg redan där, men folk hade inte börjat släppas på än. Jag hoppades, hoppades, hoppades att de skulle hinna. När undertecknad kommit ombord bad jag dem vänta på mitt sällskap. De väntade, och StOF-gruppen hann allihop, i sista stund. De meddelade att de haft en törnskata i nätet precis när de skulle bege sig av till båten.

Några gick upp på däck för att skåda från båten. De såg några olika fåglar. Undertecknad upptäckte en gråhäger, som de andra observerade. Snart lade båten till. Vi hann precis posera för ett grupp fotografi, när bussen mot Nynäshamn kom. Några åkte iväg med bil, medan de flesta klev på bussen. I och med denna uppdelning avslutades exkursionen, och inga fler arter kunde observeras och sedan kryssas. Så snart vi fixat i ordning bagaget började vi gå igenom krysslistan. Undertecknad hade inte kryssat särskilt ofta eller noggrant under denna helg, men nu blev det annat av. Alla fåglar någon haft fylldes i. Framförallt hade Jon sett andra fåglar än resten av gruppen, eftersom han varit på norra udden och sträckskådat. Bland annat hade han haft lappsparv dagen innan, samt tofsmes samma dag, och videsparv.

Jag ställde upp att skriva exkursionsrapport, eftersom det är en mycket rolig syssla enligt mig, som jag även bedrivit efter Hjalstaexkursionen. Detta är alltså min andra rapport. Vid Nynäs gård gick vi av, och de flesta gick ned till pendeltåget. Jag stannade dock på busshållplatsen, eftersom att min familj skulle hämta mig där. I bilen hade vi faktiskt havsörn på vägen tillbaka till Stockholm.

Artlista

Artlistan är skriven i den vanliga indelningen, enligt Nya Sverigelistan, den krysslista som användes. Alla har inte observerat alla arterna (undertecknad hade 49 arter), men varje art har åtminstone någon deltagare i exkursionen observerat. Med ”observation” avses här att se individen ringmärkas, alternativt helt fri. Att se en art i ett nät räknas således inte som en observation.

1. Knölsvan	29. Sädesärta	57. Blåmes
2. Bläsand	30. Gärdsmyg	58. Talgoxe
3. Gräsand	31. Järnsparv	59. Nötväcka
4. Ejder	32. Rödhake	60. Steglits
5. Småskrake	33. Blåhake	61. Grönsiska
6. Storskrake	34. Rödstjärt	62. Hämpling
7. Smålom	35. Stenskvätta	63. Gråsiska
8. Storskarv	36. Koltrast	64. Mindre korsnäbb
9. Gråhäger	37. Björktrast	65. Större korsnäbb
10. Bivråk	38. Taltrast	66. Stenknäck
11. Sparvhök	39. Rödvingetrast	67. Lappsparv
12. Ormvråk	40. Sävsångare	68. Gulsparv
13. Fjällvråk	41. Rörsångare	69. Videsparv
14. Lärkfalk	42. Ärtsångare	70. Sävsparv
15. Storspov	43. Törnsångare	71. Trädkrypare
16. Skrattnås	44. Trädgårdssångare	72. Törnskata
17. Fiskmå	45. Svarthätta	73. Skata
18. Gråtrut	46. Taigasångare	74. Nötkråka
19. Havstrut	47. Gransångare	75. Kråka
20. Ringduva	48. Lövsångare	76. Korp
21. Pärflugla	49. Kungsfågel	77. Stare
22. Större hackspett	50. Grå flugsnappare	78. Gråsparv
23. Mindre hackspett	51. Mindre flugsnappare	79. Pilfink
24. Sånglärka	52. Svartvit flugsnappare	80. Bofink
25. Ladusvala	53. Entita	81. Bergfink
26. Trädpiplärka	54. Talltita	82. Grönfink
27. Ängspiplärka	55. Tofsmes	
28. Gulärta	56. Svartmes	

Sammanfattning

Ungdomsexkursionen som var vid Landsort i Södermanland pågick mellan fredagen 19 september cirka klockan sju och söndagen 21 september runt tretiden. Övernattningen skedde på Landsorts fågelstation. Mest intressanta/ovanliga arter var pärluggla, videsparv, taigasångare, talltita och grå flugsnappare. Dessutom ringmärktes Landsorts fågelstations 150 000:de ringmärkta fågel, en järnsparv. Alla deltagarna fick livskryss, och många fick desto fler årskryss. Totalt observerades 82 arter.

Vid pennan, eller rättare sagt tangentbordet, Leo Rudberg, vecka 39 2008, klar 27 september 2008, på uppdrag av Rasmus Elleby.